

II RIIGIKOGU

7. istungjärk.

Protokoll nr. 197 (14).

1925. a.

II Riigikogu koosolek 19. weebruaril
1925. a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 83 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: haridusminister **H. B. Rahamägi**, põllutööminister **A. Kerem**, teedeminister **K. Wirma**, töö- ja hoolekandeminister **Chr. Kaarna**.

P ä e w a k o r d:

1. Versailles'i rahulepingu 393. artikli ja teiste rahulepingute wastawate artiklite muudatuste kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Erikomisjoni walimine uue kriminaalseadustiku läbiwaatamiseks — üldkomisjoni ettepanek.

3. Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

4. 1925. a. tegelikku kaitsewäeteenistusse wõtmise ja sellest wabastamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

5. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus — maakomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**, pärast abisekretäär **J. Holberg**.

Koosolek algab kell 5.15 min.

I. Päewakorra muutmise. Juhataja **M. Martna**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte saadetud.

O. Gustawson (is.): Panen ette tänase koosoleku päewakorrast p. 5 — maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus — välja jätta.

Seda oma ettepanekut põhjendaksin ma järgmiselt: Käesolew eelnõu on väga tähtis ja sügawale ulataw. Selle seaduse suhtes peaks igal Riigikogu liikmel mahti olema seisukohta wõtta. Käesolew seaduseelnõu jagati välja alles eile õhtul kella 8—9 ajal. Ma olen kindlasti weendunud, et waewalt üks kolmandik Riigi-

kogu liikmeid aega on saanud seaduseelnõu üldse läbi lugeda. Aga niisugustel tingimustel üht nii tähtsat eelnõu arutama hakata, oleks kõik muud, kui otstarbekohane. Seda esiteks. Teiseks ei ole käesolewal seadusel sarnast iseloomu, mis tingiks ta erakordselt kiire arutamise. Sellepärast teengi ettepaneku, selle seaduseelnõu arutamine tänasest päewakorrast välja jätta.

A. Jõeäär (sd.): Panen ette päewakorda täiendada järgmiste seaduseelnõudega: 1) seadus üksikute karistus- ja kohtupidamisseaduse määruste muutmise kohta ja 2) kohtute asut. sead. § 406^s muutmise seadus.

Seaduseelnõud on Riigikogu liigetele paljundatult kätte saadetud ja täna tuleks otsustada ainult nende komisjonidesse andmise küsimus.

Juhataja **M. Martna**: Päewakorra kohta on rkl. Weberman'i poolt ettepanek, wõtta esimeseks punktiks komisjonide täiendawad walimised. Seesama ettepanek on ka rkl. Köster'i poolt tehtud.

M. Juhkam (töer.): Ma teen ettepaneku päewakorda wõtta suwitus- ja rawitsuskohtade seadus käigu äramääramiseks.

Juhataja **M. Martna**: Ettepanekud päewakorra kohta on järgmised: kõigepealt on ettepanek, wõtta päewakorda esimeseks punktiks komisjonide täiendawad walimised; rkl. Gustawson'i poolt on ettepanek, päewakorrast välja jätta 5. punkt — maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus; siis rkl. Jõeäär'e poolt on ettepanek, täiendada päewakorda järgmiste seaduseelnõudega:

Seadus üksikute karistus- ja kohtupidamisseaduse määruste muutmise kohta **A. Jõeäär'e**, **M. Juhkam'i**, **J. Jaanis'e** ja **W. Grigorjew'i** ettepanek ja kohtute asut. sead. § 406^s muutmisseadus — **A. Jõeäär'e**, **M. Juhkam'i** ja **J. Jaanis'e** ettepanek; lõpuks on rkl. **Juhkam'i** ettepanek wõtta päewakorda suwitus- ja rawitsuskohtade seadus — **M. Juhkam'i** ettepanek.

Panen hääletamisele ettepaneku, wõtta päewakorda esimeseks punktiks komisjonide täiendawad walimised. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Panen hääletamisele rkl. Gustawson'i ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Panen hääletamisele rkl. Jõeäär'e ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud, seega tulewad need seaduseelnõud päewakorda 6. ja 7. punktide all.

Panen hääletamisele rkl. Juhkam'i ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud, ning see seaduseelnõu tuleb päewakorda wiimaseks punktiks.

2. Teadaandmine Sekretäär **T. Kalbus:** Riigikogu juhatusel on teatada, et komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta.

1. Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldusseadus — maakommissjoni;

2. Riigiraudteede teenijatele ja tööliste preemiade ja lisatasu maksmise muudatuse seadus — rahaasjanduse komisjoni.

3. Seadus riigi piiridest wäljaweetawate õlikiwide pealt maksuwõtmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

3. Teadaandmine Edasi on Riigikogu kohtuministri esitise kohta rkl. Peeter Lindau wahialajätmise asjas.

§§ 100, 101, 102 ettenähtud raskes kuriteos. Esitis on Riigikogu juhatusel poolt koosseisu komisjoni antud.

4. Komisjonide Juhataja **M. täiendawad walimised.** **Martna:** Rkl. Weberman'i poolt on teada antud, et tema

rahaasjanduse komisjonist, III — wälisministeerium, kaubandus-tööstusminis-

teerium — eelarwe-komisjonist, eelarwe ühtlustamise komisjonist ja riigi majapidamise aruande komisjonist tagasi astub. Rkl. Liigand'i poolt on ettepanek tehtud, walida rahaasjanduse, riigi majapidamise aruande, III eelarwe- ja eelarwe ühtlustamise komisjoni rkl. Weberman'i asemele rkl. Uibopuu.

Siis teatab rkl. Köster, et tema V — kohtu-, ja siseministeerium — eelarwe-komisjonist tagasi astub, ja asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate rühm paneb ette walida V eelarwe-komisjoni rkl. Köster'i asemele rkl. Krass.

Kas soowitakse eraldi walida wõi ühekorraga? (Hüüded kohtadelt: Korraga! Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ette pandud kandidaadid wastawatesse komisjonidesse walitud.

5. Versailles'i rahulepingu 393. artikli ja teiste rahulepingute wastawate artiklite muudatuste kinnitamise seadus — redaksioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **A. Andersonkopp:** Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette wastu wõtta „Versailles'i rahulepingu 393. artikli ja teiste rahulepingute wastawate artiklite muudatuste kinnitamise seadus“ samasuguses redaksioonis, nagu tema Riigikogu poolt III lugemisel wastu on wõetud, kuid ühe parandusega, — nimelt § 2 esimeses reas peab olema „paragrahw esimeses.“

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

6. Erikomisjoni walimine uue kriminaalseadustiku läbiwaatamiseks — üldkommissjoni ettepanek. Üldkommissjoni esimees **A. Rei:** Kriminaalseadustik oli antud Riigikogu juhatusel poolt üldkommissjoni. Üldkommissjon arutas seda seadust ja leidis, et oleks soowitaw selle suure eelnõu jaoks walida erikommissjon, soowitawalt mitte wäga rohkearwuline. Oleks küllalt, kui komisjon oleks 5-liikmeline, selle eeldusega, et komisjoni walitaks rohkem asjatundjaid sellel alal, ja et sellele komisjonile antaks muuseas wõimalus arutada ka

käesolewa seaduse wormilikku käiku, nimelt küsimust, kuidas üldse seda seadust Riigikogus arutada, kas ta paragrahwide kaupa wastu wõtta wõi kinnitamise seadusega maksma panna. Kui üldkommissjoni ettepanek erikommisjoni walimise asjas Riigikogu poolt heakskiitmist leiab, siis wõiks Riigikogu erikommisjon sellekohasel ettepanekul seisukoha wõtta, kas seda seadust wõtta arutamisele paragrahwide wiisi. Toetan üldkommissjoni ettepanekut, walida erikommisjon, ja üldkommissjoni nimel soowitan, et see komisjon walitaks 5-liikmeline.

W. Linnamägi (krst.): Mina panaksin demokraatliku liidu nimel ette walida erikommisjon wähe suurema liikme-arwuga, nimelt jagajaks wõtta 12, siis tuleks wist 8 liiget wälja, ja nimelt sel põhjusel, et kriminaalseadustikku ei ole üldkommissjon sisuliselt läbi waadanud ja see erikommisjon peaks wististi seda seadust sisuliselt läbi waatama. Kui aga ainult 5-liikmeline komisjon walitaks, millesse tahetakse ainult juriste walida, siis kardan mina, et ei saada mitte seda kätte, sest kriminaalseadustik, kui ta ka hästi on kokku seatud asjatundjate poolt, wõib siiski mitte täiesti wastaw olla meie rahwa õigustmõistele, sest igal rahwal on isesugused arusaamised õigusest ja nuhtlustest, mis seadus peab peale panema kuritegude eest. Sellepärast arwan mina, et oleks kasulik, kui niisugune seadus nagu seda kriminaalseadustik on, mis maksma pannakse mitmeks aastakümneks, ja mida mitte nii kerge muuta ei ole, sisuliselt hästi läbi waadataks ja nimelt selles mõttes, et need karistusnormid, mis kuritegude eest on ette nähtud, hingeoluliselt wastaksid meie rahwa nõuetele ja arwamistele. Sellepärast on tarwis, et peale juristide sellest komisjonist osa wõtaksid ka teised Riigikogu liikmed, kes wõib olla rahwa hingeeluga rohkem tuttawad on, kui juristid. Kõige selle tõttu on kohasem walida suurem komisjon ja nimelt jagajaks wõtta 12.

Juhataja **M. Martna**: Üldkommissjoni poolt on ettepanekud: 1) walida kriminaalseadustiku erikommisjon, 2) erikommisjoni walida wiis liiget. Rkl. Linnamägi poolt on ettepanek wõtta komisjoni walimisel walimisjagajaks arw 12. Kõigepealt panen hääletamisele ettepaneku, walida kriminaalseadustiku

kommissjon. (Hääletatakse.) Nähtawana enamusega on ettepanek wastu wõetud. Panen hääletamisele rkl. Linnamägi ettepaneku, wõtta walimisjagajaks arw 12. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 28 häält, wastu 24 häält. (Wahelhüüe paremalt poolt: Sedelitega hääletada!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: Poolt on 38 häält, wastu 38 häält, — seega on rkl. Linnamägi ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb ettepanek, walida kriminaalseadustiku komisjoni wiis liiget. (Hääletatakse.) Nähtawana enamusega on ettepanek wastu wõetud. Kriminaalseadustiku komisjoni on ette pandud walida Riigikogu liikmed Temant, Kornel, Rei, Anderkopp ja Hasselblatt. Kas nõutakse kandidaate eraldi hääletamist? (Hüüded: Korraga! Hääletatakse.) Nähtawana enamusega on ette pandud kandidaadid tähendatud komisjoni walitud.

7. Kaitseliidu Rahaasjanduse heaks wõtaw maksu seadus — I lugemisel. komisjoni aruandja **K. Kornel**: Rahaasjanduse komisjoni poolt esitatud seaduseelnõu läheb tuntuwalt lahku sellest eelnõust, mis Wabariigi Walitsus Riigikogule esitas, kuna Wabariigi Walitsuse eelnõus oli kaitseliidu kapitaalile teatawal määral wabatahtliku kapitaali ilme antud. Rahaasjanduse komisjoni alamkommissjonis tekitas see seaduseelnõu elawaid läbirääkimisi ja esitati rahaasjanduse komisjonile esialgselt teisel kujul, kui ta praegu siia on tulnud. Rühmadewahelisel nõupidamisel jõuti siiski otsusele, et seaduses tuleks teostada neid põhimõtteid, mis praegusel kujul Riigikogu liigetele wäljajagatud seaduses wäljendatud. Arwati, et wabatahtlikult waewalt tarwilikud summad sisse tuleksid ja sellepärast otsustati seadusele anda selge maksustamise seaduse ilme. Teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku — seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõtta.

A. Jõeäär (sd): Wäga lugupeetud härrad rahwasaadikud! Käesolewa seaduse puhul peaks kõigepealt kõnelema sellest, kas on kaitseliit ilmingimata tar-

wilik riigi julgeoleku ja kodanikkude elu ning waranduse kaitseks. Kas sennistest asutustest: sõjawäest, mitmet liiki politseidest, kohtutest, nii harilikkudest kui erakorralistest, wangistusasutustest jne., mis senni riikide poolt riikliku julgeoleku kaitseks tarwitatud on nii mujal, kui ka meil, ei jätku enam Eestis riigi julgeoleku kaitseks.

Teiseks, kuidas kaitseliitu organiseerida ja kas meil, kus esimene küsimus tegelikult juba jaatawalt otsustatud, organiseerimine ja üldine korraldus ning alused otstarbekohased.

Kolmandaks, kui ka teine küsimus jaatawas mõttes otsustatud, siis kas on kaitseliidu heaks waja üldse sunduslikult makse wõtta kõigilt riigikodanikkudelt ja lõpuks, neljandaks, kui kõik eelmised küsimused jaatawalt otsustatud, kuidaswiisi ja kellelt neid sunduslikka makse sisse nõuda.

Isiklikult pooldan kaitseliitu, kuid sootu teistsugustel alustel. Kui riigikaitse aparaat wõiks kaitseliit ainult siis tegutseda, kui sinna astumine sunduslik ja kohustataw on kõigile meessoost kodanikkudele teatud wanusest alates. Wastasel korral wõib see muutuda ainult klassiwõitluse abinõuks.

Kuid wiiks liiga kaugele ja oleks wõib olla otstarbetu, silmas pidades üldist meeoleolu, peatada esimese kolme küsimuse juures pikemalt. Jätan need küsimused lahtiseks. Kolmanda küsimuse kohta tähendan ainult, et seda wõiks jaatawalt otsustada ainult siis, kui kaitseliit oleks sunduslik kõigile kodanikkudele.

Meil aga on kaitseliit korraldatud Soome eeskujul. Seal siiski sunduslikka makse ei wõeta kaitseliidu heaks.

Mõtlen ainult wiimase küsimuse juures peatada, see on, kuidaswiisi ja kellelt tuleks sarnasel korral kaitseliidu heaks maksu wõtta, kui need maksud sunduslikuks tehakse.

Ütlen juba ette ära, et sarnasel kujul ja neil põhimõtetel, kui seadus esitatud rahaasjanduse komisjoni poolt, see wastuwõetaw ei ole.

Põhjused on järgmised: kahesajamiljoniline kaitseliidu heaks wõetaw maks weeretatakse suuremalt osalt nende kihtide kanda, kes juba praegu ägawad ülearu raske maksukoorma all.

Riigi eelarwe arutamisel kinnitasid kõik üksmeelselt, et rahwa maksujõud äärmuseni välja kurnatud. Mina lähen

weel kaugemale ja kinnitan, et sennise wildaku ja riiklikult otse lubamata majandus- ja maksupoliitika tagajärjel on jõutud rahwa laialiste hulkade majandusliku ja elawa jõu häwitamisele. See on riigi häwitamine, sihikindel iseseiswuse kukutamine.

Kapitaalid, suured warandused, erakorralised tulud on meil maksuwabad, ka otsekohesed maksud lasuwad kehewemate kihtide peal. Tulumaksust tuleb suurem osa palgasaajate ja põllupidajate käest.

Kui kaitseliidu heaks erakorralist maksu tingimata wõtta tuleb, siis peaksid seda maksuma waranduslikult jõukad ringkonnad. Juba selle tõttu, et nende waranduste kaitseks seda maksu peasjalikult waja on.

Riigiaparaadi ülewalpidamiseks, mida ometi peaks ülewal pidama oma waranduste ja suurte tulude kaitseks peasjalikult meie tööstus- ja äri-ringkonnad, ei anna need ringkonnad õieti midagi. Riigiaparaat oma 23 tuhande ametnikuga, sõjawäega jne., lasub laialiste hulkade kanda.

Meie rahameeste ringkonnad ei ole senni ajani weel sellele arusaamisele jõudnud, et ühe hobuse seljast kolme nahka wõtta ei saa. Wõib olla mängib neis ka Eesti iseseiswusele waenulik kapitaal nii tähtsat osa, et see kiht sihilikult iseseiswuse aluseid õõnestab, telgitagant juhtides riigi maksu- ja majanduspoliitikat eitawais sihtides.

Alguses paistis nii, kui oleks seal wiimasel ajal arusaamisele jõutud selle üle, et warandus ka kohustab.

Wabariigi Walitsuse poolt esitatud seletuskirjast loeme: „Kaubanduse, tööstuse, pankade, laewaomanikkude ja teistes ringkondades on mõte tärgranud kaitseliidu heaks erakordset ohwrit kanda. Silmas pidades, et wabatahtlikkude annete korjandusel üksikud kõrwale wõiwad hoida, mis teiste seas pahameelt sünnitaks, on ülaltähendatud organisatsioonid pööranud Wabariigi Walitsuse poole ettepanekuga wastawat eelnõu välja töötada.“ Tähendab, Wabariigi Walitsuse ülesandeks oli eelnõu välja töötada kaupanduse, tööstuse, pankade, laewaomanikkude ja teiste sarnaste waranduslikult jõukate kihtide maksustamiseks, wastawalt nende esitajate soowiawaldusele. Kahjuks puudub Wabariigi Walitsus siin, et küsida, kas oli see nii tõepoolest.

Rahaasjanduse komisjoni alamkomisjon töötas ka selles sihis eelnõu ümber, ette nähes kapitaali kogumiseks wastawa komitee asutamist seltskondlike ja kutseorganisatsioonide esitajatest. Alles siis, kui wabatahtlikkudest annetustest tarwilikul määral kapitaali kokku ei tule, oli Wabariigi Walitsusele õigus jäetud puuduwat osa sisse nõuda neilt, kelle maksualune tulu üle 300.000 marga aastas.

Siis hakkasid korruga nägemata traadid liikuma. Nähti ära, et blanko wolitust walitsusele ei anta, ainult ilusate motiivide peale lootma jäädes. Kardeti, et wabatahtlikkude annetuste kogusumma alasti jätab suurkodanluse, wõib olla ainult mõnemiljonilist wiigilehte riputades wastawasse paika. Mis sündis siis: Riigikogu liikmed, härrad Baranin, Hasselblatt, Köster, Päts, Amberg, Tamm, Laretei, Kornel ja Anderkopp esitawad paranduse, mille järgi wabatahtlikud annetused ära jäetakse ja kõik 200 miljonit sisse wõetakse otsekoheste maksude pealt: 20% 1924. a. maksudest ja 10% 1925. a. maksudest.

Rahaasjanduse komisjonis oli loodud ühine wäerind, mis maha hääletas isegi ettepaneku, et tulud, mis üle 100.000 marga aastas ei ulata, täiendawast maksust wabastada tulewad. Samuti et tulumaks, mis alla 100 marka, maksu alla ei käiks. Asunikud, tööerakond, vähemusrahwused, kristlik ja mittekristlik rahwaerakond, rahwuswabameelsed ja põllumehed, laialiste töötawate rahwahulkade häältega walitud, rahwa, põllumeeste kasude kaitsjad wilistawad nende wäljakurnatud rahwahulkade kasude peale, kui neid tagantpoolt wähegi sikutatakse nende poolt, kes oma häälte arwu wähesuse tõttu ühtegi esitajat Riigikogusse ei suutnud wiia, kuid kes siiski tegelikult juhiwad wäiksemateski asjades riigi majandus- ja maksupoliitikat. Ma räägin siin meie pankade, tööstuse ja kaubanduse kui mitte kuningatest, siis kuningakestest.

Miks ei taheta anda kaubanduslikkudele, tööstus- ja äriühingutele võimalust tõendada oma patriotismi? Miks sunnitakse selle asemel wäljakurnatuid, wilitsates majanduslikkudes tingimustes wirelewaid hulkasid oma wilitsatest sissetulekutest seda 200 miljonilist ohwrit kandma? Ei taha praegu rääkida sellest, et nende hulkade majandusliku

järje tõstmiseks, produktiivseteks wäljaminekuteks määratud summad walitsuse poolt täiendawas eelarwes maha on kärbitud ja seega mingit lootust ei ole maksujõu tõstmiseks ka eeltulewatel aastatel.

Kui ei taheta maksupoliitikat muuta, siis pakuks wähemalt praegune juhus soodsat võimalust erakorralise maksu wõtmisel seda peale panna niiwiisi, et see ei koormaks laiemaid kihtisid ja et seda ei saaks weeretada tarwitajate peale. See oleks täiesti wõimalik erakorralise maksu sisseseadmisega, mis wõetakse pankadelt, töösturitelt ja suurkaupmeestelt. Mis sünnib aga praegu? Patendimaksudele ja muudele kaubandus- ning tööstusmaksudele lisatakse teatud protsent ligi, kuid meie oleme juba ennem näinud, et sarnastel kordadel see kalkuleeritakse kauba omahinnale juurde, pannakse weel lisatasu-protsent otsa ja kaubatarwitajad maksu. Selle tagajärjel tõuseb elukallidus tingimata wastawalt selle summa suurusele. Küsime nüüd: kes on need tulumaksu-maksjad, kelle peale suurem osa maksust, esimesel aastal 52 miljonit ja teisel aastal 23 miljonit, langeb? Ma juba nimetasin, et need tulumaksu-maksjad on palgasaajad ametnikud, teenijad, töölised ja põllumehed. Maks kapitaali protsentidest annaks esimesel aasta 2,40 miljonit ja järgmistel aastatel 1,21 miljonit, kokku 3,6 miljonit, see on wähem kui 2% kogu terwest maksust. Kuidas aga krepostimaksule ja pärandusmaksule weel 1924. aasta eest lisaprotsent juurde arwata ja seda sisse nõuda tahetakse 1925. a., see jääb mulle arusaamatuks. Mina arwan, et tagantjärele, see on aasta hiljem, neilt weel maksu nõuda, kes oma krepostimaksud ära maksnud, lepingud kinnitanud ja kellel aktid juba wälja antud, see oleks õigluse mõiste seisukohalt täiesti lubamatu. Sama lugu on ka pärandusmaksuga. Üldse saab sarnasel kombel täiendawate maksude sissenõudmisega nii suuri raskusi olema, et sagedasti sissenõudmine kuluisid ära ei tasu. Eelarwe esitamise puhul rääkis härra rahaminister 3 ja 5-margalistest liikumatawaranduse maksudest ja nendele kolmemargalistele majamaksudele tuleb weel esimesel aastal 60 penni, teisel ja kolmandal aastal 30 penni ligi maksta ja sellejaoks maksuleht ning kwiitung wälja kirjutada, registreerida jne. (A. A n d e r k o p p 'i,

töer. poolt wahelhüie.) Poslinitele ei saa juurde panna, härra Anderkopp, need ei ole otsekohesed maksud. Sissenõudmise juures peab maksumaksja oma päewi wiitma ja ajakulu kandma nende maksude maksmisega, nii et rahwajanduslik kahju sellejuures palju suurem on, kui see maks sissetulekut annab. Mina olen kindel, et mõni suurem väliskapitaali abil töötaw pank wõiks üksi lõwiosa sellest kahestsajast miljonist oma kanda wõtta. Pankade ja töösturite wahel selle maksu jaotamine, kui need seda wabatahtlikult tasuta ei soowi, ei peaks ka ülepääsemata raskusi sünnitama. Siin wõiks kaasa aidata kaubandus, tööstuskoda. Sarnasel korral jääks ära suur rahulolematuse ja nurin, mida maksu sissenõudmine 10 ja 100 markade wiisi 100-tuhandetelt tulumaksu- ja maamaksu maksujatelt sünnitaks.

Neil põhjustel ja kindel olles, et wastawad parandus-ettepanekud põhjalikku läbiarutamist komisjonis wajawad, teen ettepaneku, seadus tagasi anda rahaasjanduse komisjoni uuesti ümbertöötamiseks wastawalt neile põhimõtetele, mis siin ette toodud.

Meie rahwa laialised hulgad on juba küllalt kannatanud sennise väga isäraliku maksupoliitika all ja ma kardan, et nende kannatuste mõõt ükskord täis saab. Tänapäevane hääletamine näitab, kes seadusteandmisel kaitseb üksikute pangahärrade, wabrikantide ja suurkaupmeeste huwisid ja kes kaitseb rahwa kasusid. Mina ei ole mitte selles arwamises, nagu härra Anderkopp, et meie ei tohi ühtegi pankiiri teha riigikoorma kandjaks. (A. A n d e r k o p p, töer.: K e s o n s e d a ö e l n u d ?) Kui need üksikud härrad, kes Eesti riigi oma lüpsilehmaks on teinud, ei taha wabatahtlikult mingit ohwrit kanda seks, et neile nende warandused ja sissetulekud kindlustataks, siis arwan, et riigil leidub wastawaid abinõusid, kuidas neid seks sundida.

H. Laretei (dmb.): Härrad Riigikogu liikmed! Mina tahtsin paar wahemärkust teha härra Jõeäär'i seletuste puhul kaitseliidu maksustamise seaduse kohta. Paar wahemärkust õieti kaitseliidu iseloomu kohta. Härra Jõeäär ütles, et warandusega isikud, rahamehed, peaksid kokku panema selle maksu, millega tuleks kaitseliitu ülewal pidada, sest nende warandus on see, mida kaitsta tu-

leb. (A. Jõeäär, sd.: Nad ise tahtsid seda maksu!) Pean tähendama, et mina igatahes kaitseliidu ülesannetest sarnaselt aru ei saa, see on, et kaitseliit peaks meil ühe kihi warandust kaitsma. Mina kujutan kaitseliitu organisatsioonina, kes peab meie iseseiswust, kodanikkude wabadust ja elu kaitsma. Kaitseliit kaitseb ka teie elu, härrad sotsiaaldemokraadid, sest teie olite esimesed nende nimekirjas, keda tappa taheti. (A. Jõeäär, sd.: Miks Teie sotsiaaldemokraatid kaitseliidust välja pukseerite?) Wõib olla olid sarnased wäärnähtused ainult üksikud, ja kus nad ka ette on tulnud, seal on igalpool keskjuhatuse poolt selle wastu sammusid astunud. Meie ei saa kaitseliitu wõtta ühe kihi kaitsena, organisatsioonina, mis ainult ühe kihi huwisid, selle warandust kaitseks. Kui see nii oleks, siis puuduks täiesti mõte kaitseliitu asutada, teda ülewal pidada. Ma oleksin sellest aru saanud, kui sotsiaaldemokraadid oleksid püsinud endisel seisukohal, kus nad ütlesid, et meil kaitseliitu üldse tarwis ei olewat, aga nüüd, kus nad arwamisel, et kaitseliit tarwilik on, siis peaksid nad ka teadma, et selle organiseerimiseks raha tarwis on. Mina arwan, et meil rahwas küllalt selgelt aru saab, et sarnasena kaitseliit välja areneda ei wõi. Kaitseliidu, selle organisatsiooni iseloom peab olema: kaitsta riiklikku iseseiswust, kodanikkude wabadust ning elu. Selle organisatsiooni iseloom on tingitud sellest sõjapidamise taktikast, missugust meie wastu tarwitatakse. Meil ei ole wõimalik teistsuguse organisatsiooni kaudu selle wastu wõidelda. See organisatsioon on paratamatult ellu kutstud, peale sunnitud sellest sõjapidamise wiisist, mida meie wastu tarwitatakse.

A. Jõeäär (sd.): Ma pean wastuwäitena lugupeetud eelkõnelejale härra Laretei'le ette tooma seda tõsiasja kõigepealt, et kuigi siin kõne on riigi julgeolekust, kõigi kodanikkude elust ja warandusest ning selle kaitsest, siiski on seda warandust ühel kodanikul rohkem kui teisel. See on kodanlikus korras väga arusaadaw asi ja mida suurem on kellegi warandus, seda suurem on ka kohustus selle kaitsmiseks. Mis aga elusse puutub, siis tahaksin ma sel puhul küsida, härra Laretei, kas Teie asunikkuude elu väga otsekoheselt ja suures hädahuus

oleks sarnasel korral, kui mingisugune riigipööre toime pannakse. (J. Temant, põl.: Mis see on, mis Teie räägite?) Mina tahaksin küsida, kas meie tööliste elu oleks sarnasel korral otsekohe-ses hädaohus, mille pärast nad peaksid seda erakorralist maksu maksma. Ma ütlen, jah on meil inimesi, kelle elu oleks sarnasel korral esimeses järjekorras hädaohus, kuld need, kes seda tunnend, kelle warandust ja ka elu hädaohut otsekohe äwardab, nendele peaks esimeses järjekorras ka see kohustus teada olema, et nemad neid kulusid, mis nende waranduste ja elu kaitseks tehakse, oma kanda wõtaksid. Mina isiklikult läheksin aga kaugemale, ja nii kui ma juba alguses ütlesin, et arwan, kaitseleidust osawõtmine peab olema sunduslik igale kodanikule, sest siis muutuks see sõjawäe sarnaseks, see on täiesti põhiseadusele wastawaks riigikaitse abinõuks, kui seda kohustus kannaksid kõik kodanikud, kõik need, kel elu hädaohus peaks olema ja kes seda kaitsta tahawad. (J. Laidoner, põl.: Siis ei tooks ta mingisugust kasu!) Kas meie sõjawägi ei kaitse riiki? Ma arwan, sarnast mõtet ei wõiks wägede ülemjuhataja ometi awaldada. (J. Laidoner, põl.: Siis pange sõjawägi juurde!) Wõib olla, kui 200 miljonit sõjawäe eelarwele juurde arwata, ehk oleks see teepoolset palju otstarbekohasem. (K. Ipsberg, põl.: Teie rühm on ju sõjawäe wastu ka. J. Laidoner, põl.: Keegi ei ole nii palju kahju teinud meie sõjawäele, kui Teie isiklikult.) Selle üle wõime meie palju waielda, kuid selle üle luban ma enesele mõni teine kord ja pikemalt rääkida. Wõib olla kuulutame kord Riigikogu koosoleku kinniseks ja räägime siis wäga luwitawatest asjadest. (J. Laidoner, põl.: Rääkige praegu kui tahate!) Ma tean mida rääkida ja millal rääkida. Mida mina praegusel korral räägin on see, et sarnasel korral, kui kaitseleid ei ole sunduslik, ei ole kohustawaks tehtud kõigile kodanikkudele — maksusid nõuda ka nendelt 10-margalistelt tulumaksu maksjatelt, kes oma näljapalkadest seda peawad andma — ei ole mitte õiglane. Kui kaitseleid on wabatahtlik organisatsioon, siis kordan weel kord, wõib sunduslikult maksusid wõtma hakata selle heaks ainult nendelt ringkondadelt, kes ise soowi on awaldanud

selle maksu sisseseadmiseks, nagu seda Wabariigi Walitsuse seletuskirjast kuulsime. Usume aga, et selleks tarwidust ei tule, waid et nad wabatahtlikult 200 miljonit kokku toowad, millega nad suudaksid oma patriootilistest tunnetest õiget tunnistust anda.

A. Anderkopp (töer.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina ei oleks täna kõnetooli mitte tarwitanud, kui härra Jõeäär mitte sarnaseid seisukohti awaldanud ei oleks, mille juures kuidagi waid ei saa, mitte üksi kaitseleid küsimuse pärast, waid üldse põhimõtete pärast, mis meil oma tulewiku töös tähtsad. Härra Jõeäär peatas pikalt käesolewa seaduseelnõu kawa juures, mida Wabariigi Walitsus ühel kujul esitanud ja mis komisjonis teise kaju on wõtnud ja mis Riigikogule ette on pandud. Härra Jõeäär küsis ja wõib olla ka tema arusaamise järgi täie õigusega, miks ei ole selle eelnõu juurde jäädud, mis Wabariigi Walitsuse poolt esitatud, waid on mindud teise kawa juurde, kus maks sunduslikuna sisse wõetakse. Kahju on sellest, et teie rühma esitajad, härra Jõeäär, tarwilikuks ei ole pidanud Teid informeerida, olgugi et nad seaduseelnõu arutamise juures olid, mispärast seaduseelnõu sarnase kaju wõttis. Tegelikult on asi nõnda, et Wabariigi Walitsusel oli kawatus esialgu wabatahtlikult maksu kokku saada, kui just teatawate organisatsioonide poolt ettepanek tuli, sunduslik maks seaduseelnõus kindlaks määrata. Kuid nõupidamisel seaduseelnõu kohta juhiti õigusega tähelepanu selle peale, et wastawad organisatsioonid, kes maksu kawa esitasid, ometi nii rumalad olla ei saa, et nad tulewad rahaministri kabinetti ja ütlevad: wõtke meile wabatahtlikku maksu sisse. Nad oleksid seda ise teinud, kui wabatahtliku maksu peale lootust oleks olnud. Selles seisab aga raskus, et organisatsioonid ei lootnud wabatahtlikkude maksude kaudu seda kätte saada, mida kaitseleidul tarwis. (J. Wain, sd.: Täheleandab, tühi jutt!) Wõib olla Teile, härra Wain räägiti, et see kawa, mis walitsusele ette pandi, wabatahtlikku maksu nõudis. Mina tean, et kawa, mis Wabariigi Walitsusele ette pandi, nõudis sunduslikku maksu.

Kui küsida, mis on õieti kaitseleid, siis wõib wastata, et see on kogu inimesi,

mis väga mitmesugustest inimestest koos seisab. Mina tean vähemalt üht kaitseliidu osa, kus kõrgema haridusega ja tööstuse omaniku kõrval palju lihttöölisi kaitseliitlasteks on, ja kes heameelega 2 korda nädalas püssi selga panevad ja wahil seisawad. (Wahelhiüüepahemalt poolt.) Muidugi, üksikuid juhtumisi on. Kui korralduse juurde tuleme, siis võib leida, et ühes või teises kohas on wiga tehtud. Kuid ärge sellepärast rääkima tulda, et meil kaitseliitu üldse tarwis ei ole. Ja kui teie sellest küllast tahate küsida, mis kaitseliit iseenesest on ja mis teiselt poolt need inimesed peawad andma, kelle peale maksukohustused pannakse, siis on wastus väga lihtne. Ühelt poolt elaw inimeste jõud riigikorra kaitseks ja teiselt poolt inimesed, kes oma jõudu mitte anda ei saa, peawad selle asemel ainelisi kohustusi kandma. Siin seletati, et tänase hääletamisega tahetakse näidata, kes õieti kaitseb töörahvast ja waesemaid kihtisid ja kes kaitseb pankiiride ja jõukate kihtide huwisid. Minu arwates niisuguse uisapäisa lausega midagi kätte ei saa. Teate väga hästi, et meie uuendatud tulumaksu-seadusega töölised tulumaksu alt wabaks jääwad. Kui teie nüüd käesolewa seaduseelnõu juures seletama tulete, et see on maks, mis waesemaid inimesi ja töölisi koormab, siis eksite väga. (A. Jõeäär, sd.: Maksu nõutakse 1924. aasta maksude järele.) Loomulik asi. Kui peatume nende maksumääruste juures, siis näeme, et need mitte niisugused ei ole... (Wahelhiüüe A. Jõeäär'i, sd. poolt.) Kui Teie, härra Jõeäär, arwate, et meil hädaohus on ainult teatud ringkond inimesi, ja et need ka kohustusi peawad kandma, siis eksite Teie väga. Mina, härra Jõeäär, ei ole senniajani ühegi inimese suust kuulnud, et meil iseseiswus ainult selleks on kallis, et meil ainult üksikud inimesed seda tahawad saada. 1917. aastal, kui inimesed kokku tulid ja 1918. aasta algul päästekomitee loodi, siis ei mõelnud keegi oma huwide peale, siis oli terve Eesti iseseiswuse ja wabaduse küsimus kõigile kallis. Nüüd tulete teie täna siit seletama, et meil ei ole kellelegi tarwis ei Eesti riiki, ei iseseiswust, ei wabadust, seda on tarwis ainult nendele, kes meie jõukamate ringkondade hulka kuuluwad. (Wahelhiüüepahemalt poolt: Mis Teie was-

site!) Kui teil julgust ei ole tunnistada, siis on see väga kurb. (L. Johnson, sd.: Närusus! — Kes on seda öelnud? — J. Temant, põl.: Punastage! Häbi! — Üldine müra!) Mina saan aru, austatud Riigikogu liikmed, et võib ette heita, et see kawa, mis komisjon on ette pannud, mitte küllalt täielik ei ole ja sellest puudusi tuleb kõrvaldada. Kas meie saame maksusid panna krepostimaksude või teiste maksude peale, nagu seaduses ette on nähtud, see ei ole mitte praegu otsustada. Praegu ei saa neid peensusi arutada, kuna meie esimesel lugemisel oleme. Minu teada on ka rahaministril käesolewa seaduseelnõu kohta wäikesed tehnilised parandused olemas. Meie arutame seaduseelnõu I lugemisel. Kui härra Jõeäär tahab maksudest üksikasjaliselt kõnelda, siis võib ta seda II lugemisel teha, kus ka rahaminister oma parandused esitab. Mis iseäranis härra Jõeäär'e mõistete segi ajab, on see, et ta arwab, et praegune maksuseadus niisugune on, kus maksude määramine tee loob, kus waesemate inimeste peale maksud langewad ja jõukamad sellest wabanewad. Käesolew seaduseelnõu räägib sellest, et maksusid wõetakse otsekoheste maksude pealt. Niipalju kui mina asja tunnen, on uuema aja demokraatliku riigi nõudmine ikka see olnud, et maksud peawad sisse tulema otsekoheste maksude näol, aga mitte kaudsete maksude kaudu. Ja seda pakub ka käesolew seaduseelnõu. Nüüd tulete teie wäitega wälja, et otsekohene maks on see kõige raskem, mis paneb waesematele kihtidele suured koormad peale. Alles hiljuti wõeti tulumaksu muudatuste seadus wastu, mis laiema ulatuslik ja õiglasem ja nüüd tulete teie ja seletate, et see on maks, mis paneb tööliste peale hiigla koorma, mis jätab wabaks meie pangaomanikud ja teised jõukamad inimesed. Kui meil niiviisi tulakse tõsiasi juurde pöörata ja seletatakse, et otsekohene maks on kõige halwem, mida waestele võib peale panna, mis ainult rikaste huwisid kaitseb, kui halwaks peetakse sarnast progressiivset maksu, nagu tulumaks seda on, siis peab tõesti käsi lahutama ja ütleva, et oleme jõudnud seisukorda, kus meil kõik mõistete demokraatiast ja maksudest segi on paisatud. Mulle paistab, et meie kipume unustama, mis oli 1917.—1918. a., unustame wabadussõja päewad, oleme unust-

tanud 1. detsembri ja oleme seisukorra juures, kus Eesti riik ja wabadus wähesse tähtsusega. Täna tuleb härra Jõeäär ja seletab, et Eesti riik ei ole rahwa küsimus, see olewat üksikute inimeste küsimus, meie asi see ei ole, meie kohustusi ei kanna, meid on koguni wälja aetud. Mina aga tahaksin Riigikogult kuulda, et see ei ole mitte ühe kildkonna küsimus, waid et see on meie rahwa wabaduse küsimus. Parandage seda seaduseelnõu kui tahate, aga tagasi lükata teda ei saa, sest sõjawäe kaudu ei suuda meie üksi seda teha, mis meil tarwis on. (Wahelhüüe pahemalt poolt: Miks Teie siis wälja ajate? Wahelhüüe paremalt poolt: Kommunistid wälja!)

Juhataja **M. Martna**: Ma kuulsin wastakute kõnelemiste ajal hüüdeid: „Punastage, häbenege“, aga ma ei saanud aru, kes seda hüüdis. (J. Temant, põl.: Mina hüüdsin.) Siis ma teen härra Temant'ile märkuse... (J. Temant, põl.: Aga mis peale ma seda hüüdsin?) ...sest niisuguseid tähendusi ei tehta mitte.

Faktiiliseks märkuseks on sõna rkl. Jõeäär'il.

A. Jõeäär (sd.): Härra Anderkopp lubas endale siit kõnetoolilt etteheiteid teha, nagu oleksin mina kõnelenud Eesti iseseiswuse wastu. Ma julgen siit selle etteheite tagasi saata selle tegijale, sest ma usun, seda wõib stenogramm tõendada, millest ma kõnelesin. Kui ma siin rääkisin sellest, kelle elu esimeses järjekorras hädaohus on ja kes kõigepealt kohustatud on end kaitsma, siis sellest wälja lugeda iseseiswuse eitamist, selleks, ma ütlen, on wäga isäralikku loogikat waja.

Juhataja **M. Martna**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **K. Kornel**: Härra Jõeäär'i poolt on ettepanek tehtud käesolewat seaduseelnõu komisjoni tagasi anda. Rahaasjanduse komisjon wõttis selle seaduseelnõu rõhuwa hääleenamusega wastu ja waewalt on loota, et seal suuremaid muudatusi tehakse. Kui aga mõnesugused wäikesed parandused tulewad, siis on wõimalik neid teha ka siin II lugemisel. Sellepärast kordan oma

ettepanekut — käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **M. Martna**: Rkl. Jõeäär'i poolt on tulnud kirjalik ettepanek, mis järgmiselt käib: „Panen ette otsustada:

Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus tagasi anda rahaasjanduse komisjonile uuesti ümbertöötamiseks.“ Aruandja poolt on ettepanek, seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta. Panen hääletamisele rkl. Jõeäär'i ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen hääletamisele aruandja ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

8. 1925. aastal tegelikku kaitsewäeteenistusse wõtmise ja sellest wabastamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Riigikaitse komisjoni aruandja **H. Laretei** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, I ja II osa.

1925. aastal tegelikku kaitsewäeteenistusse wõtmise ja sellest wabastamise seaduse muutmise seadus.

I.

Riigikogu poolt 16. detsembril 1924. a. wastuwõetud („Riigi Teataja“ nr. 149 — 1924. a.) „1925. aastal tegelikku kaitsewäeteenistusse wõtmise ja sellest wabastamise seadus“ §§ 2 ja 3 muudetakse järgmiselt:

§ 2. Kutsutute wastuwõtmine sünnib kolm korda aastas:

1) 15.—30. jaanuarini wõetakse wastu need, kes sündinud enne 1. juulit 1904. a.;

2) 15.—25. märtsini — need, kes sündinud 1. juulist kuni 31. augustini 1904. a., ja

3) 15.—30. septembrini — need, kes sündinud pärast 31. augusti 1904. a.

§ 3. Teenistusse ilmuma peawad:

1) jaanuaris wastuwõetud meeskoda-

nikud, a) kes ratsawäkke, merewäkke wõi merekindlustesse määratud, — 1-sel weebruaril 1925. a., ja b) kõik teised — 5-dal aprillil 1925. a.;

2) märtsikuus wastuwõetud nooredmehed — 5-dal aprillil 1925. a.;

3) septembrikuus wastuwõetud nooredmehed, a) kes merewäkke wõi merekindlustesse määratud, — 1-sel weebruaril 1926. a., ja b) kõik teised — 10-dal oktoobril 1925. a.

Teenistusaja alguseks loetakse teenistusse ilmumise päew.

Tähtajal mitteilmunuile loetakse teenistusaja algus järgmise kuu esimesest päewast pärast wäeossa ilmunist.

II.

Käesolew seadus hakkab maksma tema wäljakuulutamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **M. Martna**: Asun lõpuhäälendamisele. (Hääletakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhäälendamisel wastu wõetud.

Aruandja **H. Laretei**: Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

9. Seadus üksikute karistus- ja kohtupidamis-seaduse määruste muutmise kohta — **A. Jõeäär'i, M. Juhkam'i, J. Jaanis'e ja W. Grijew'i ettepanek.**

10. Kohtute asutamise seaduse § 406³ muutmise seadus — **A. Jõeäär'i, M. Juhkam'i ja J. Jaanis'e ettepanek.**

11. Suwitus- ja rawituskoh-tade seadus — **M. Juhkam'i ettepanek.**

A. Jõeäär (sd.): Panen ette seadus üksikute karistus- ja kohtupidamis-seaduse määruste muutmise kohta — anda läbiwaatamiseks üldkomisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

A. Jõeäär (sd.): Panen ette kohtute asutamise seaduse § 406³ muutmise seadus — anda üldkomisjoni läbiwaatamiseks.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletakse.) Nähta-

wa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

M. Juhkam (töer.): Teen ettepaneku anda käesolew seaduseelnõu omawalitsuse komisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Päewakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 6.35 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna**.

Sekretäär **T. Kalbus**.

Abisekretäär **J. Holberg**.